

K 14.06.2023 kell 19

HELENA TULVE Visiones

Esiettekande
salvestise
üheskuulamine
ja -vaatamine
Arvo Pärdi
Keskuses

Foto: Andrea Avezzù

HELENA TULVE

Visiones / Nägemused

Muusikaline müsteerium

Tekst:

katkendid ladinakeelsest Santa Maria della Fava käsikirjast (13. saj) ja koptikeelsest Maarja evangeeliumist (2. saj)

Teos valmis Veneetsia biennaali tellimusel Püha Markuse kiriku jaoks ning kõlas esiettekandes 21. septembril 2022.

Püha Markuse kiriku koor Cappella Marciana

Maria Chiara Ardolino, Caterina Chiarcos, Maria Clara Maiztegui, Elena Modena, Maria Cristina Rinaldi, Zoya Tukhmanova, Maria Baldo, Lucia Gemmani, Monica Serretti, Annalisa Susanetti, Enrico Imbalzano, Tommaso Maggiolo, Riccardo Martin, Francesco Triccò, Gian Luca Zoccatelli, Giovanni Bertoldi, Thomas Mazzucchi, Luca Scapin, Marcin Wyszowski

Marco Cucchi ja Davide Saturno (metsasarv)
Alvise Mason (orel)

Dirigent **Marco Gemmani**

Benedetto Marcello nimelise Veneetsia konservatooriumi barokkansambel

Marianna Acito, Martina Candida, Anastasia Fedorenko, Yiru Liu, Yangchun Ou, Caterina Schenal (sopran); Talita Cotta, Aldar Dashiev, Anna Dobrucka, Costanza Giannino, Liu Rungdong, Shiho Yamaura (alt); Daniel Jankovics, Sebastiano Franz (barokkviiul); Elena da Pieve (barokkvioola); Marcello Alemanno, Alberto Casarin, Carlo Santi (*viola da gamba*)

Dirigent **Francesco Erle**

Vokaalansambel Vox Clamantis

Anna Mazurtšak (Maarja Magdaleena), Mari-Liis Urb (Maarja), Susanna Paabumets (Maarja Saloome), Saale Kreen (ingel), Miina Pärn (ingel), Anete Peäske (solist), Kadri Hunt (solist), Sander Pehk (Johannes, evangelist), Taniel Kirikal (Jeesus), Ott Kask (Peetrus), Mikk Dede, Sakarias Jaan Leppik, Meelis Kesperi, Aare Külama

Instrumentaalansambel koosseisus

Anna-Liisa Eller (kannel), Marco Ambrosini, Angela Ambrosini (*nyckelharpa*), Alvise Zanella (teorb), Michele Fattori (dulcian), Amleto Matteucci (barokk-kontrabass)

Dirigent **Jaan-Eik Tulve**

Lavastaja **Marius Peterson**

Prantsuse filosoof ja teoloog Henri Corbin on maailma tajumisviiside kohta kirjutanud: „Puhtalt mõistusega vastuvõetava ja meeltega tajutava universumi vahel on ühendav ala – ideede-kujutiste, arhetüüpsete vormide, peenaine, immateriaalse aine maailm. Selle ilma organ on aktiivne kujutlusvõime, see on jumalike visioonide paik, lava, kus ilmuvad nägemuslikud sündmused ja sümbolistlikud lood oma tõelises reaalsuses – *mundus imaginalis*.“

Selles vägivalda ja agressiooni maailmas tunnen üha enam vajadust austada kujutlusvõimet ja anda ruumi kujutlusele – mitte utoopilistele fantaasiatele, vaid tõelisele hingealale. Vaimulikud etendused võivad olla nende vaheilmade topograafias üheks kihiks. Kiriku ruum, tulvil süboleid ja kujutisi, on meie enda sisemise püha ruumi mudel, mida me ise selles viibides lõpuni mõista ei suuda, pigem võime seda tajuda nagu sünniks valmistuv Jeesuslaps Neitsi Maarja üsas.

Santa Maria della Fava käsikirjast leitud vaimulike etenduste tekstid koos keskaegse liturgilise muusikaga ja koptikeelsest koodeksist Papyrus Berolinensis pärit Maarja evangeeliumi fragmendid on nagu muistne maandumisrada, mida me võime järgida. See toetab meid meie otsingul rohkem, kui me mõistame. Need kujutised ja tekstid ei ole meist eraldiseisvad ajaloolised artefaktid, vaid osa meist – kui julgeme avada oma kujutluse ja anda ruumi omaenda nägemustele.

Helena Tulve

I Flete, fideles anime

[desunt quedam]

Salutaris noster Iesus,
captus, tractus,
vinctus, cesus
et illusus alapis
a Gehenne satrapis,
auctor vere lucis,
dies nocte clauditur,
vita mortem patitur,
mortem autem crucis.

Maria

Hac in vita sum invita,
hoc in malo mori malo,
filium dum reprimi vel exprimi
nequit estus animi dolentis
tantis malis eximi nolentis.

Celum terre celum terre,
terremotus terremotus,
impious, nepharios qui gladios in
sanctorum filios allidunt
et te, Christe agios, occidunt.

II Planctus Mariae

[desunt quedam]

Maria Maior

Ubi sunt discipuli,
quos tu dilexisti?
Ubi sunt apostoli,
quos tantum amasti?
Qui timore territi
omnes fugierunt,
et te solum, fili mi,
in cruce dimiserunt,
pro peccatis omnium
benigna persona.
Heu me, heu me, misera Maria!

I Nutke, ustavad hinged

[osa teksti puudub]

Jeesus, meie pääste –
kinni võetud, kaasa veetud,
aheldatud, piitsutatud,
kõrvakiile andes mõnitatud
Gehenna satraabi¹ käsul,
tõelise valguse looja,
päevavalgus kattub ööga,
elu taluma peab surma,
pealegi ristisurma.

Maarja

Olen selles elus vastu tahtmist,
ses viletsuses soovin pigem surra,
kui maha suruda ei jaksa ega väljendada
tulist hingevalu poja pärast, kes ei taha
nii suurtest kannatustest vabaneda.

Taevas, taevas, kohuta!
Maavärin, maavärin, heiduta
jumalataid, alatuid, kes sööstavad,
mõõk käes, pühakute poegade vastu
ja tapavad su, püha Kristus!

II Maarja itk

[osa teksti puudub]

Suur Maarja

Kus on jüngrid,
keda sa armastasid?
Kus on apostlid,
kellesse nii kiindusid?
Kes hirmust heitununa
kõik põgenesid
ja jätsid sind, mu poeg,
üksi ristipuule,
kõigi pattude eest,
helde inimene.
Oh mind, oh mind õnnetut Maarjat!

Maria

Fili mi carissime,
dulcis amor meus,
cur te modo video
in cruce pendentem
inter latrones positum,
spinis coronatum,
latus tuum, fili mi,
lancea perforatum?
Heu me, heu me, misera Maria!

Maria Salome

Consolare, domina,
mater et regina;
cur merore deficis,
stella matutina?
Tuus levat filius
mundum a ruina.

Maria

Non credebam misera
taliam videre,
sed credebam, fili mi,
semper tecum gaudere.

Maria

O vos omnes,
qui transitis per viam,
simul mecum flete,
et meum dulcem filium
pariter lugete,
et videte, si est dolor similis,
sicut dolor meus.
Heu me, heu me, misera Maria!

Maria

Fili, dulcor unice,
singulare gaudium,
matrem tuam respice
conferens solatium.
Fili mi dulcissime,
respice parentem,
et vide discipulum iam
deficientem, dum te videt,
fili mi, in cruce pendentem.

Maarja

Mu kullakallis poeg,
mu magus hellakene,
miks näen sind nüüd
röövlite vahel
ristil kõlkumas,
kroonitud kibuvitstega,
su külg, mu poeg,
odaga läbi pistetud?
Oh mind, oh mind õnnetut Maarjat!

Maarja Salome

Julgust, emand,
ema ja kuninganna!
Miks nõrked kurvastusest,
koidutäht?
Sinu poeg tõstab
maailma varingust üles.

Maarja

Ma, õnnetu, ei uskunud,
et näen nii kohutavaid asju,
vaid uskusin, mu poeg, et saan
sinuga koos alati rõõmu tunda.

Maarja

Oh kõik,
kes te käite teed,
nutke koos minuga,
ja mu kallist poega
samavõrra leinake
ja nähke, ons olemas valu
minu valu sarnast.
Oh mind, oh mind õnnetut Maarjat!

Maarja

Poeg, ainsam sulnidus,
kordumat rõõm,
vaata veelkord oma ema poole,
tuues lohutust!
Mu armsaim poeg,
veel vaata oma sünnitajat
ja jüngrit, kes on nõrkemas,
kui näeb, mu poeg, sind
ristil rippumas.

¹ Põrguvürst

Iohannes

O Maria, mater mea,
semper tu michi eris cara,
et thesaurum conservabo
qui modo michi est commissus.

Maria

O Maria Magdalena,
filii mei dulcis discipula,
plange mecum,
soror mea, plange mecum.
cum dolore mortem dulcis
nati mei,
et mortem magistri tui,
mortem illius
qui te tantum amavit,
quod omnia peccata tua tibi
relaxavit,
dulcissima Magdalena.

Magdalena

Mater Yhesu crucifixi,
tecum plangam mortem Cristi,
et mortem mei magistri;
et ex dolore cruciata,
sum in corde vulnerata.

Dicat Maria

O mors dura et crudelis,
quia creator omnium sine causa
moritur!
O misera, quid faciam?
Cur non secum moritur
tristissima Maria?
Heu me, heu me, misera Maria!

[caetera desunt]

Johannes

Oh Maarja, mu ema,
jääd mulle igavesti kalliks
ja jään kaitsma varandust,
mis nüüd on mu hoolde usaldatud.

Maarja

Oh Maarja Magdaleena,
mu poja armas jünger-piiga,
nuta minuga,
mu öde, nuta minuga,
kurbuses mu armsa
lapse surma
ja sinu õpetaja surma pärast,
tema surma pärast,
kes on sind nõnda armastanud,
et on su kõigist sinu pattudest
vabastanud,
armsaim Magdaleena!

Magdaleena

Ristilöödud Jeesuse ema,
nutan sinuga Kristuse surma pärast
ja oma õpetaja surma pärast
ja valust piinatuna
nutab mu süda haavatuna.

Maarja lausugu:

Oh kalk ja tundetu surm,
et kõige looja sureb põhjuseta!
Oh mind õnnetut,
mida küll teha?
Miks ei saa õnnetuim Maarja
surra koos sinuga?
Oh mind, oh mind õnnetut Maarjat!

[ülejäänud tekstiosa puudub]

III Dialogus primus

[...] Thulê qe nauouq̄p čn mmon?

Peče pSôtêr če:

Phusis nim plasma nim ktisis nim
eušop hən neuerêu nēmmau auô
on eunabôl ebol etounounē æmmin
mmoou, če tephusis nthulê esbôl ebol
enatēphusis ouaas. Pete oun maače
æmmof esôtam marefsôtam.

Peče Petros naf če:

Hôs aktamon ehôb nim, čô mpikeoua
eron: ou pe pnobe mpkosmos.

Peče pSôtêr če:

Mən nobe šop, alla entôtēn petire
æpnobe etetēneire ænnetine
entphusis ntməntoeik etoumoute eros
če pnobe. Etbe paī afei ænqi pagathon
hn tetəmmēte ša na phusis nim,
efnakathista mmos ehoun etesnounē.

Eti afouh etotf pečaf če:

Etbe pai tetənšône auo tetəmmou,
če tetnme æmpetaerapata æmmôtn.
Petərnoī marefərnoei.

Ntarefče nai nqi pmakarios, afaspaze

æmmoou tērou, efčo æmmos če:
Oueirēnē nētən. Taeirēnē čpos nētən.
Areh mpərtrelaau ærplana mmôtn
efčô mmos če: «Eis hēpe mpeīsa»
ê «Eis hēpe æmpeeima». Nšēre
gar mpRôme efšop mpetənhoun.
Ouehtētən ənsôf. Netšine ənsôf
senaqntəf. Bôk qe əntetəntašoeiš
mpeuangelion əntmntero.
Mpərka lau ənhoros ehraī para
pentaītošəf nētən oude æmpərti
nomos ənthe mpnomothetēs,
mēpote ənseamahte æmmôtən nhētf.

Ntarefče nai, afbôk.

III Esimene dialoog

[käsikirja leheküljed 1–6 puuduvad]
[...] ka mateeria saab hävitatud või mitte?

Päästja lausus:

Igasugune loomus, kõik kujutised, kõik
loodu eksisteerivad ühes ja üheskoos.
Ja nad naasevad uuesti omaenese juurte
juurde, sest mateeria olemus haihtub
kuni omaenda loomuseni. Kel kõrvad
on kuulda, see kuulgu!

Peetrus ütles temale:

Kuna sa oled meile kõik selgeks teinud,
ütles meile (ka) seda: mis on maailma patt.

Päästja lausus:

Ei ole olemas pattu, pigem annate teie
patule elu, kui tegutsete, lähtudes oma
petliku loomuse kommetest; see on patt.
Seepärast tuli headus teie keskele,
iga loomuse juurde,
et teda taastada omaenda juurteni.

Ta jätkas veel ja lausus:

Seepärast jääte te haigeks ja surete,
kuna teil pole seda, kes teid tervendaks.
Kes mõistab, see mõistku!

Kui Önnistegija seda öelnud oli,

suudles ta neid kõiki ja lausus:

Rahu olgu teiega! Võtke vastu minu rahu.
Hoiduge, et keegi teid eksiteele ei viiks,
öeldes: „Vaata sinna!” või „Vaata tänna!”
– sest Inimese Poeg elab teie sisemuses.
Järgnege temale! Need,
kes teda otsivad, leiavad tema.
Minge nüüd kuulutage Evangeeliumi
Kuningriigist! Ärge seadke ühtki käsku
kõrgemale (sellest), mida ma teil
käskinud olen, ega andke seadusi
nagu seaduseandja, nii et te seeläbi
kinni võetud ei saaks.

Kui ta seda öelnud oli, lahkus ta.

IV Visio

Peče petros mMariham če:
Tsône tənsooun če nerepSôtêr
ouaše nhouo para pkeseepe
nəshime. Çô nan nənšače
əmpSôtêr, eteeire mpeumeuee nai,
etesooun ənnanon an oude
mpənsotmou.

Asouôšəb nqi Mariham pečas Ce:
Pethêp erôtən tinatama têtutən erof.

*Auô asarchei ənçô nau
ənnēišače če:*
Anok pečas ainau epÇoeis hn
ouhoroma auô aeiçooos naf če:
«Pçoeis, ainau erok əmpoou hn
ouhoroma.»

Afouôšəb pečaf nai če:
Naiate, če əntekim an erenau eroei;
pma gar eterepnou əmmau
efmmau nqi peho.

Pečaī naf če:
Pçoeis, tenou petnau ephoroma
efnau erof hən tepsuchê ê pep-
neuma?

Afouôšəb ənqi pSôtêr pečaf če:
Efnau an hən tepsuchê oude hm
pepneuma alla pnous, etšôp hn
teumête mpeusnau, əntof petnau
ephoroma auô əntof pet [...]

IV Nägemus

Peetrus ütles Maarjale:
Õde, me teame, et Päästja armastas sind
rohkem kui ülejäänud naisi.
Ütle meile Päästja sõnad,
mis su mõtteis on, mida sa tead,
meie aga mitte ja mida me
kuulnud ei ole.

Maarja vastas ja ütles:
See, mis teile varjatud on, avaldan ma teile.

*Ja ta hakkas neile rääkima
neid sõnu:*
Mina, ütles ta, mina nägin Issandat
oma nägemuses ja ma ütlesin talle:
„Issand, ma nägin sind
täna nägemuses.“

Ta vastas ja lausus mulle:
Õnnis oled sa, sest sa ei värise,
kui mind näed. Sest seal, kus on süda,²
seal on aare.

Ma ütlesin talle:
Issand, nüüd (ütles mulle):
(kas) see, kes näeb nägemust,
näeb seda hinge või vaimu läbi?

Päästja vastas ja lausus:
See ei näe hinge ega vaimu läbi,
vaid süda,³ mis on nende kahe vahel,
on see, mis näeb nägemust,
ja on see, mis [...]

[leheküljed 11–14 puuduvad]

V Visitatio Sepulcri in Pascha

Primo Maria dicat
Heu! Nobis internas mentes
quanti pulsant
gemitus pro nostro consolatore,
quo privamur misere.

Deinde dicat secunda Maria
Iam percusso ceu pastore,
oves errant misere,
sic magistro discedente,
turbantur discipuli,
atque nos, absente eo,
dolor tenet nimius.

Post secundam dicat tertia
Sed eamus et ad eius
properemus tumulum,
si dileximus viventem,
diligamus mortuum.

Deinde dicant omnes Marie
hunc versum
Quis revolvat nobis ab hostio
lapidem,
quem tegere sacrum cernimus
sepulcrum?

Tunc respondit angelus et dicit
Quem queritis, obtremule mulieres,
in hoc tumulo plorantes?

Marie respondent
Ihesum Naçarenum crucifixum
querimus.

Angelus dicat mulieribus
Nolite metuere vel ledi terrore:
scio quia queritis Ihesum
hic sepultum,
cuius vos intenditis venerari cultum.
Iam surexit, hic non est;
ut non loquar multum,
michi si non creditis,
videte sepulcrum.

V Haualkäik paasapühade aegu

Esmalt lausugu Maarja:
Kuulge! Kui palju ohkeid meid tabab
hingepõhjani me lohutaja pärast,
kellest oleme õnnetul kombel
ilma jäänud!

Seejärel lausugu teine Maarja:
Kui karjane on surnuks pistetud,
ekslevad lambad ringi õnnetult,
nii ka jüngrid satuvad
õpetaja lahkudes segadusse
ja meidki, kui ta on ära,
pitsitab liigagi valu.

Teise järel lausugu kolmas Maarja:
Ent läki,
rutakem ta hauakünkale.
Kui armastasime teda elavana,
armastagem ka surnuna!

Seejärel lausugu kõik Maarjad
see värsike:
Kes küll veeretaks meil
hauasuu eest ära kivi,
mida näeme püha hauda
katmas?

Siis vastab ingel ja lausub:
Värisevad naised, keda te sel
kalmukünkal nuttes otsite?

Maarjad kostavad:
Otsime ristilöödud Jeesust,
Naatsaretlast.

Ingel lausugu naistele:
Ärge kartke ega laske end
hirmust halvata!
Tean, et otsite Jeesust, kes maeti siia
ja kelle õpetust tahate austada.
Ta on nüüd üles tõusnud, teda pole siin.
Et mitte liialt rääkida –
kui te mind ei usu,
siis hauda vaadake!

² Algtekstis olevat sõna *nous* tõlgitakse väga erinevalt ja jäetakse vahel ka tõlkimata. Siin olen teadlikult kasutanud tõlkija antud vaste „mõistus“ asemel sõna „süda“, lähtudes õigeusu preestri Jean-Yves Leloup' tõlkest ja kommentaarist, mille järgi *nous* tähis-
tab tervikliku taju keset, mis näeb, tunneb, tajub, kujutleb, teab, mõistab ja armastab.

³ Samamoodi siin.

*Exiens vero angelus introducat
eas in monumentum
Venite, et videte locum,
ubi positus erat
Dominus, alleluya, alleluya.*

*Exeuntibus autem illis
de monumento dicat angelus
hunc versum
Ite ad discipulos, eisque nunciate
quod Dominus a mortuis surrexit:
festinate!
In Galileam ibitis cum gaudio et pace;
ibi eum videbitis, nolite dubitare.*

*Redeuntibus de monumento
dicant omnes
Ad monumentum venimus gementes,
angelum Domini sedentem vidimus
et dicentem: quia surrexit Ihesus.*

*Tunc procedat
Maria Magdalena sola et dicat
Cum venissem ungere Dominum,
monumentum inveni vacuum,
et nescio recte discernere
ubi possim magistrum querere.*

*Item dicat
En lapis est vere depositus,
qui fuerat cum signo positus:
munierant locum militibus,
locus vacat eis absentibus.*

*Item dicat Magdalena
Dolor crescit, tremunt precordia
de magistri pij absentia,
qui salvavit me plenam vicij,
pulsis a me septem demoniis.*

*Tunc dicat Ihesus
Mulier, quid ploras? quem queris?*

*At illa respondens dicit ad Ihesum
Quia tulerunt Dominum meum,
et nescio ubi posuerunt eum.*

*Lahkudes aga viigu ingel
nad hauakambrisse
Tulge ja vaadake paika,
kuhu Issand pandi,
halleluuja, halleluuja!*

*Kui nad hauakambrist väljuvad,
lausugu ingel neile
järgmine salmike:
Minge jüngrite juurde ja kuulutage neile,
et Issand on surnuist üles tõusnud:
rutake!
Te lähete röömu ja rahuga Galileasse.
Seal te saate teda näha, ärge kahelge!*

*Hauakambri juurest naastes
lausugu kõik:
Tulime hauakambri juurde ohtes,
nägime Issanda inglit istumas,
kes ütles, et Jeesus on üles tõusnud.*

*Siis astugu ette
Maarja Magdaleena üksi ja lausugu:
Kui ma tulin Issandat võidma,
leidsin hauakambri tühjana
ja ma ei mõista õigupoolest arvata,
kust võiksin õpetajat otsida.*

*Taas lausugu:
Ennäe, kivi, mis oli pitseriga kinnitatud,
on nüüd kõrvale veeretatud,
nad kaitsesid kohta sõjameestega;
koht on tühi, sõjamehed lahkunud.*

*Seejärel lausugu Magdaleena:
Valu kasvab, värin põue painab
vaga õpetaja kadumise pärast,
kes päästis mu, pahedest täidetud
ja kihutas minust välja seitse kurja vaimu.*

*Siis lausugu Jeesus:
Naine, miks sa nutad? Keda sa otsid?*

*Ja tema, Jeesusele kostes lausub:
Sest nad on mu Issanda ära viinud
ja ma ei tea, kuhu nad on ta pannud.*

*Domine, si tu sustulisti
eum, dicit michi ubi posuisti eum,
et ego eum tollam.*

*Item Ihesus dicat illi
Maria!*

*Illa vero procidens ad pedes Ihesu
Raboni!*

*Ihesus vero retrahens se dicat
O Maria, noli me tangere,
sed fratribus nuncia propere:
ascendo ad Patrem meum,
Deum meum, et vestrum Deum.*

*Tunc Maria revertitur se
ad locum suum, et dicat
Vere vidi Dominum vivere,
nec dimisit me pedes
tangere.
Discipulos oportet credere,
quod ad Patrem velit ascendere.*

*Tunc dicit chorus
Dic nobis, Maria, quid vidisti in via?*

*Maria
Sepulchrum Christi viventis
et gloriam vidi resurgentis;
angelicos testes,
sudarium et vestes.
Surrexit Christus, spes mea,
precedet vos in Galylea.*

*Chorus cantorum
Credendum est magis
soli Marie veraci
quam ludeorum turbe fallaci.
Scimus Christum surrexisse
a mortuis vere;
tu nobis, victor rex,
miserere. Alleluia.*

*Isand, kui Sina oled ta ära kandnud,
öeldagu mulle, kuhu sa ta panid,
ja ma viin ise ta minema.*

*Seepeale lausugu Jeesus talle:
Maarja!*

*Tema aga, langedes Jeesuse jalge ette:
Rabuni!⁴*

*Jeesus aga lausugu tagasi tõmbudes:
Oh Maarja, ära mind puuduta,
vaid teata kärmelt vendadele:
ma lähen üles oma Isa juurde,
oma ja teie Jumala juurde.*

*Siis pöördub Maarja tagasi
oma kohale ja ta lausugu:
Ma nägin tõesti Issandat elavana
ja ta ei lubanud mul oma jalgu
puudutada.
Jüngritel on vaja uskuda:
ta tahab minna üles Isa juurde.*

*Siis lausub koor:
Ütle meile, Maarja, mida sa teel nägid?*

*Maarja:
Nägin elava Kristuse hauda
ja ülestõusnu kirkust,
taevalikke tunnistajaid,
higirätikut ja rõivaid.
Kristus, minu lootus, on üles tõusnud,
ta läheb teie eele Galileasse.*

*Lauljate koor
Enam tuleb uskuda
üksinda tõtt kõnelevat Maarjat
kui juudalaste petlikku rahvahulka.
Teame, et Kristus on tõesti
surnuist üles tõusnud.
Sa võidukas kuningas,
me peale halasta! Halleluuja!*

4 Õpetaja

VI Dialogus secundus

[...] *mmof auô peče tepithumia* če:
əmpinau ero erebêk epitən tenou
de tinau ero erebêk etpe.
Pôs de teči qol ereêp eroei?

Asouôšeb nqi tepsuchê pečas če:
Ainau ero əmpenau eroi oude
mpeeime eroei. Neeišoop ne
ənhəbsô auô mpesouônt.

*Əntaresče nai, asbôk estelél
ənhouo. Palin asej etən
tmehšomnte ənneksousia,
tetoumoute eros če tmntatsooun.*

*Asəreksetaze əntepsuchê esčo
əmmos* če: Erebêk etôn?
Hn ouponêria auamahte əmmo.
Auamahte de əmmo əmpərkrine.

Auô peče tepsuchê če:
Ahro erekrine əmmoï empikrine?
Auemahte əmmoï empiaamahte.
Mpousouônt anok
de aïsouônou eubôl
ebol mptêrf,
eite na pkah eite na tpe.

*Ənteretepsuchê ouôsəf
əntmehšomnte ənneksousia,
asbôk epsa ntpə auô asnau
etmahftoe ənneksousia. Asər
sašfe əmmorphê: tšorp
əmmorphê pe pkake; tmehsənte
tepithumia; tmehšomnte
tməntatsooun; tmehftoe pe pkôh
əmpmou; tmehtie te tməntero
əntsarks; tmehsoe te tməntsabê
nseqê ənsarks; tmehsašfe
te tsophia ənrefnouqs.
Nai ne tsašfe ənneksousia
nte torgê.*

VI Teine dialoog

[...] *ja iha ütles:*
Ma ei näinud sind laskumas. Aga nüüd
ma näen sind tõusmas. Miks aga valetad
sa, kui sa mulle kuulud?

Hing vastas ja rääkis:
Mina nägin sind, (aga) mind sa ei näinud,
ega tundnud sa mind ära. Ma olin sulle
(kui) rüü ja mind sa ära ei tundnud.

*Kui ta seda öelnud oli, lahkus ta,
rõõmustades väga. Taas tuli ta
kolmanda väe juurde, mida
teadmatuseks kutsutakse.*

Ta küsis hingelt, öeldes:
Kuhu sa lähed? Kurjusest olid sa
haaratud, ja haaratud sa olid.
Ära mõista hukka!

Ja hing ütles:
Miks mõistad sa mind hukka,
kui hukka mõistnud ma ei ole?
Haaratud ma olin, kuigi haaranud ma
ei olnud. Mind ei tuntud ära, mina aga
tundsin ära, et kõikus naaseb niihästi
maisena kui ka taevasena.

*Kui hing oli kolmandast
väest jagu saanud,
läks ta ülespoole ja nägi
neljandat väge.
Tal oli seitse kuju.
Esimene kuju
oli pimedus,
teine iha,
kolmas teadmatust,
neljas surmaiha,
viies liha kuningriik,
kuues liha sõgetarkus,
seitsmes raevutarkus.
Need on raevu seitse väge.*

Eušine əntepsuchê če:
Erenêu çin tön thatbrôme
ê erebêk etôn touasfma?

*Asouôšeb ənqi tepsuchê
pečas* če:
Petemahte əmmoï aukonsəf
auô petkto əmmoï auouosff auô
taepithumia asçôk ebol auô
tmntatsooun asmou. Hən
oukosmos əntaubolt ebo hənn
oukosmos auô hən outupos ebol
hn outupos etəmpsə ntpə auô
tmərre ntəbše etšoop pros
ouoiš Çin əmpinau eeinaçi
ntanapausis mpechronos
mpkairos mpaiôn hən noukarôf.

Nad küsisid hingelt:
Kust sa tuled, inimesetapja, või
kuhu sa lähed, paigahävitaja?

Hing vastas, öeldes:
See, kes mind on haaranud,
on tapetud, ja see, kes mind on
piiranud, on hävitatud. Ja iha on
otsa saanud, teadmatus surnud.
Maailmast olen ma vabastatud
läbi maailma ja kujust läbi
kõrgema kuju. Ja unustuse
kütke on vastav ajale.
Sellest hetkest alates
saavutan ma vaikuses
puhkuse ajast,
silmapilgust, ajastust.

Tõlge ladina keelest Ave Teesalu
ja kopti keelest Siim Haltsonen

Helena Tulve (1972) on eesti helilooja, kelle muusika keskmes on lakkamatu muutumine ja sellega seotud protsessid. Tema muusika kasvab välja lihtsatest algimpulssidest, olles mõjutatud looduslikest mustritest, orgaanikast ja sünkroonsusest. Ükski heli pole Tulve muusikas välistatud ning võib selles leida oma koha ja aja. Tema olulisemateks õpetajateks on olnud Erkki-Sven Tüür ja Jacques Charpentier. Ta on põhjalikumalt tegelenud ka gregooriuse laulu ja teiste suuliste muusikatraditsioonidega.

Tulve on kompositsiooniõppejõud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ning Eesti muusika päevade kunstiline juht. Samuti on ta osaline Eesti heliloojate ansambelis EHA, mis keskendub heliobjektidele ja kuulamisele kui ühele olulisemale inimsuhtluse vahendile. Tulve viimaste aastate olulisemad teosed on ooper „Wölfe“ Mecklenburgi Riigiteatris ja müsteerium „Visiones“, mis esietendus Veneetsia biennaalil. Tema muusikat on salvestatud paljudele helikandjatele, sealhulgas kolmele autoriplaadile: „Sula“ (Eesti Raadio, 2005), „Lijnen“ (ECM, 2008) ning „Arboles lloran por lluvia“ (ECM, 2014).

Saksa muusikateadlane Wolfgang Sandner on kirjutanud: “Tulve muusika imetlusväärsemaid omadusi on see, et muusika nagu ei olekski komponeeritud, vaid et kõik nagu juhtuks iseenesest – pillid justkui mängiksid ise, mitte et neid mängitakse. Tema muusikas ei tungi vormid kunagi esiplaanile. Tulve struktuurid on nagu kivid või puud, milles kõik on ilmselge: mõned on okslikud, mõned ilusad, mõned saladuslikud, teised jälle lihtsad ja selged. Tulve muusika võiks paigutada maastikule, kuhu see sulanduks suurepäraselt ilma kedagi häirimata.”

Kava koostas Kristina Körver
Kava kujundas Mart Kivisild

Foto: Rene Suurkaev

Arvo Pärdi Keskust toetavad:

KULTUURIMINISTEERIUM

1993
ESTONIA

ECM

laspa

estelon

CÖBALT